

Олександр ОЛИВКО

*студент другого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування»,
НаУКМА*

ПРОПАГАНДА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ)

Ключові слова: інформаційна війна, пропаганда, соціальні мережі, дезінформація, національна безпека.

Мета дослідження полягає у визначенні проблем поширення пропаганди на прикладі соціальних мереж.

Актуальною загрозою національній безпеці є інформаційно-психологічна війна, зокрема, формування засобами масової комунікації держави-агресора викривленої інформації про події російсько-української війни.

У Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року є визначення поняття інформаційна безпека України як «складова частина національної безпеки України, стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, інших життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави...», де зазначено про забезпечення конституційних прав і свобод людини на доступ до достовірної та об'єктивної інформації [1].

Серед законодавчих актів щодо боротьби з дезінформацією варто зазначити такі: Закон України «Про національну безпеку України» [2] від 21.06.2015 р.; Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.12.2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» [3]; Указ Президента України у травні 2017 року щодо власників російських компаній [4] соціальних мереж «ВКонтакте» та «Однокласники», пошуковиком «Яндекс» і поштовим сервісом Mail.ru.

Противники санкцій щодо власників російських компаній соціальних мереж стверджували, що вони обмежують свободу слова та наносять збитки українській економіці. Після року введення санкцій доведено ефективності їхнього застосування. Застосування санкцій обмежило вплив російських сайтів та ботів на соціальні мережі, вплив російської пропаганди на українських користувачів був помітно скорочений, а санкції проти російських компаній не спричинили жодних втрат для української економіки.

Інформаційна війна призводить до поширення різноманітними телекомунікаційними засобами маніпулятивної інформації, яка цілеспрямовано діє на свідомість людини; підмінює цінності, сприйняття нової фейкової інформації як реальної тощо. Поширення неправдивої інформації може призвести до маніпулювання громадською думкою, впливати на результати виборів, формування державних політик або прийняття рішень.

Пропагандистська інформація нав'язується користувачам мережі Інтернет, з одночасним використанням традиційних ЗМІ та соціальних мереж, що дає можливість стрімко її розповсюдити. Її мета полягає в досягненні стратегічної психологічної переваги через маніпулятивне нав'язування населенню противника бажаних думок та поведінки. Соціальні мережі мають великі переваги над традиційними ЗМІ через можливість безкоштовного розміщення потрібної інформації. Використовуючи потенціал соціальних мереж, аудиторія може швидко отримати фейкову інформацію, сфальсифіковані фото- і відеоматеріали. Соціальні мережі є основним способом формування фейків та засобом поширення пропаганди як одного зі способів реалізації інформаційної агресії.

Д. Золотухін стверджує: «Головним результатом запровадження санкцій щодо юридичних осіб, які контролюють російські соціальні мережі, є їх публічне визнання такими, що створюють загрозу національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України. Крім того, припинено діяльність цих юридичних осіб, що також є позитивним результатом, адже прибуток, отриманий ними в Україні, міг використовуватися для фінансування російської агресії» [5].

Г. Почепцов зазначає: «Інформаційна політика працює з такими чутливими сферами, як контент (стабілізаційний чи дестабілізаційний); суспільні цінності (традиційні чи руйнівні); характер суспільства (демократичний, інноваційний)». Автор визначає також поняття психологічних війн, які спрямовані на зміну мислення людини таке, що є необхідним супротивнику «для вирішення поставлених тактичних та стратегічних цілей політики» [6].

У Доктрині інформаційної безпеки України передбачено, що технології гібридної війни, які застосовує Російська Федерація проти нашої країни перетворило інформаційну сферу на головну боротьбу за свідомість громадян. Метою Доктрини інформаційної безпеки України є «формування та реалізація засад інформаційної безпеки щодо протидії росії в умовах гібридної війни» [7].

Висновки. Зазначені наслідки пропаганди та поширення неправдивої інформації в соціальних мережах можуть мати серйозний вплив на суспільство та державу в цілому. Для протидії цим явищам необхідно підвищувати рівень медіа-грамотності громадян, сприяти розвитку критичного мислення серед населення, створювати умови для вільного доступу до правдивої інформації, створювати незалежні медіа-компанії, які будуть дотримуватися журналістських стандартів та етики.

Боротьба з пропагандою та поширенням неправдивої інформації в соціальних мережах потребує комплексного підходу, який включає різноманітні заходи з боку держави, медіа та громадськості.

Список використаних джерел

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n7>
2. Про національну безпеку України : Закон України. URL: <https://cutt.ly/Ct5Fcca>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України. URL: <https://cutt.ly/SytaaNL>
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» : Указ Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1332017-21850>
5. Золотухін Д. Про ефективність «блокування» російських соцмереж. *УКРІНФОРМ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2519257-pro-efektivnist-blokuvanna-rosijskih-socmerez.html>
6. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : Видавничий дім «Академія», 2015. 497 с.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України. URL: <https://cutt.ly/AyeAEul>